

דוח משוב לסטודנט

מזהה סטודנט 408998
 מזהה מבחן 001000285266
 תאריך בחינה יום שלישי, 29 ביולי 2025
 שם קורס משפט מינהל'
 מרצה פרופ' בנדור אריאל

ניקוד שאלות פתוחות	ציון מבחן מקורי	ציון מבחן מחושב	פקטור	ציון מבחן סופי
94.00	94.00	94.00	5.00	99.00

סיכום

מספר שאלה	ניקוד	ניקוד מירבי	שאלת בונוס
1	20.00	20.00	0
2	12.00	15.00	0
3	18.00	20.00	0
4	20.00	20.00	0
5	14.00	15.00	0
6	10.00	10.00	0
7	0	1.00	1

אוניברסיטת בר-אילן – הפקולטה למשפטים

משפט מינהלי – קבוצה 01 – 99313-01 – סמסטר ב תשפ"ה

שאלון לבחינה – מועד א

16:00 – 29.7.2025

הוראות לנבחנים

1. משך הבחינה – שעתיים.

2. הבחינה ב"חומר סגור". אין להשתמש בכל חומר עזר.

3. יש להשיב על כל השאלות.

4. אין חובה לציין שמות של פסקי-דין, שופטים, וכו'.

5. נא לנמק את התשובות, ולציין את כל אפשרויות התשובה המעוגנות בחומר הלימוד, כולל דעות מיעוט, השקפות בחיבורים אקדמיים ודעת המרצה.

6. טיוטה: עומדות לרשותכם שתי אפשרויות לכתיבת טיוטה:

- אפשר לכתוב טיוטה במקום המיועד לתשובה. לאחר גיבוש התשובה אפשר למחוק את הטיוטה, או לציין "טיוטה לא לבדיקה".
- לאחר השאלות מסומנת "שאלת בונוס". זו אינה שאלה אמיתית, ומטרתה היא לאפשר כתיבת טיוטה. לאחר גיבוש התשובות אפשר, אך אין חובה, למחוק את הטיוטה. בכל מקרה הטיוטה לא תיקרא

תשובה עבור שאלה מס' 1 (20 נק')

הנחיות מנהליות עוזרות לשמור על עקביות.

השוויון המנהלי/עקביות מורכב מיחס שווה לשווים, יחס שונה כשיש שוני רלוונטי ושיהיחס השונה יהיה פרופרציונלי.

(הקשיים של העקביות- קשה להבחין מה נחשב הבחנה רלוונטית, אי-ישימות במקרים של מס' חלופות החלטה מצומצם-בינארי, קושי מעשי ליישום- החלה כל מקרה לגופו מבלי לדעת מה היה בכל מקרה מקשה על יישום העקביות, קושי עקרוני ליישום, ובתוצאה יהיה ניתן להחיל רק במקרים מובהקים כמו בפס"ד ר.מ.ו.)

בגלל הקשיים המעשיים של העקביות, שאם מחילים על כל מקרה לגופו אז קשה להיות עקבי. יש את ההנחיות המנהליות, (כלליות) הן מתוות את המידיניות והשיקול דעת שעל הרשות להפעיל וכך זה עוזר ליישם אותם כללים בעקביות על קבוצות דומות כי יש התוויה כללית לכולם וידוע איך צריך לנהוג.

בנוסף, ברירת המחדל היא להקשיב להנחיות מנהליות אך במידת הצורך ניתן ואף צריך לחרוג מהן. לכן במקרים שונים, יהיה ניתן לחרוג מההנחיה המנהלית על מנת לקדם את השוויון המנהלי (העקביות). למשל בדוגמא של פס"ד התאטרון, נתנו לו עוד זמן בגלל שהייתה בעיה עם הטופס שהיה צריך לשלוח, הבעיה הייתה באשמת הרשות ולכן נתנו לו עוד זמן בניגוד לשאר התאטרונים ולכן זה כביכול יחס שונה ולא עקבי. אך ההפך, בגלל השוני בין המקרים, היחס השונה מחזק את השוויון המנהלי.

תשובה עבור שאלה מס' 2 (15 נק')

ניתן לתת פיצויים מטעם הצדק, בסמכותו של בג"ץ לתת אומדן כללי לפי שיעור שיראה לו בגבולות הצדק. נובע גם מהלך הסעד אחר הזכות, במקרים בהם נפגעת זכות יש לנסות להשיב בפיצוי/אומדן כללי משוערך לפגיעה. הסעדים הניתנים במשפט המנהלי- צו על תנאי, צו ביניים, צו עשה, אכיפה, סעד כספי-אומדן כללי (בד"כ פחות ולא עולה על פיצויי הסתמכות).

[במסגרת הבטלות היחסית ביהמ"ש בוחר איזה סעד צודק ונכון לתת לפי שיקו"ד הרחב. הוא יכול גם להחליט לא לבטל החלטה בכלל, או לעשות ביטול לגמרי (בתחולה רטרואקטיבית) או לבטל החלטה רק ביחס לאנשים מסוימים ולהשאיר תקפה ביחס לאנשים אחרים שהסתמכו/צד ג' שנפגע].

* אם רואים מכרז כמו"מ ולא חוזה נספח מחייב, ניתן לתת פיצויי הסתמכות (כמו לפי ס' 12 לחוה"ח) // אומדן דומה לכך. אולם אם רואים מכרז כחוזה נספח, הפרתו תהיה לפי פיצויי קיום או אכיפה (לפי הלכת קסם יש לתבוע קודם אכיפה לפני פיצויי קיום).

1. הפרה של כללי ההליך ובתוכם כללי הצדק הטבעי והפרסום, הינם גם הפרה של כללי המשפט החוקתי מכיוון שישנה העמדה שהזכות להליך הוגן היא כחלק מחו"כבוד האדם וחירותו. לכן חוק הסותר את כללי הצדק הטבעי (אם מדובר בהסדר שלילי למשל) צריך להיות חוקתי במובן שעומד בפסקת ההגבלה.

בנוסף, למשל פגיעה בזכות הטיעון (כחלק מהצדק הטבעי), היא פוגעת בזכות להליך הוגן מכיוון שכללי הצדק הטבעי נועדו לשפר את ההחלטות המתקבלות בגלל הליך תקין ולכן גם את שביעות הרצון וגם כי זה הם נובעים מערך דאונטולוגי של כבוד האדם- קיום הליך הוגן מקיים את כבוד האדם.

2. לדעת המרצה, תחולה רטרואקטיבית (החלה של החלטה על מצב קיים בעבר אחרנית) הינה תמיד פגיעה בחו"כבוה"ח מכיוון שהיא פוגעת בהסתמכות (קניין חדש וגם בהיבטים מסוימים בשוויון) ולכן היא הפרה של כללי המשפט החוקתי. לכן מלכתחילה חזקה היא אסורה אלא אם יש הסמכה בחוק להחיל אותה או שעומדת בתנאי פסקת ההגבלה. הבעיות בתחולה זו: אי ודאות, פגיעה בעקרון החוק- לא ראוי להחיל על אנשים חוק שלא היה קיים כשעשו את החלטה, הכוונת התנהגות- לא ניתן באמת לקיים זאת אם אנשים לא יודעים במה עלולים להיות חייבים כשעושים את הדברים, פגיעה בשוויון/מניעת הפליה- לא שיווני שחלק מהאנשים ידעו ויכולו להיערך לחוק ויש אנשים שזה יחול עליהם מבלי שידעו שזה יקרה ונערכו לכך, ומניעת פרסונליות- יכולים להחיל את החוק בצורה פרסונלית כי כבר יודעים מי האנשים שזה נוגע אליהם.

3. יש שופטים המרחיבים את עילת הסבירות גם על עניינים חוקתיים, במקרי אי סבירות קיצונית. למשל- השופט קורנברג פורם עמותת מזרח התיכון, שאומר שכביכול אין בעיה להחיל את הלכת הסבירות בנוסף למקרה/פגיעה חוקתית. אולם לדעת המרצה, שטיין וסולברג אין זה ראוי שיחליף את המבחנים החוקתיים ויחול שם בצורה הבולעת את עילות המשפט החוקתי.

4. לדעת השופטת חיות אין להבחין בין השוויון הנפקות (הסעדים) בין השוויון המנהלי לשוויון החוקתי. לכן אם הולכים לפי דעתה הפרה של השוויון המנהלי/עקביות היא כמו הפרה של השוויון החוקתי. אולם עמית שופטים נוספים לא מסכימים איתה, והדעה המקובלת היא שיש להבחין בין 2 סוגי השוויון.

ישל הפרת הרשות של עקרון השוויון בגלל שהפרה את החובה להיקשר במכרז

עקרון הצורך הוא שאם יש מקרים שיש צורך/נסיבות דחופות/המחייבות דבר מסויים, נעשה אותו, במקרים שבהם יש צורך לשמור על אפקטיביות של החלטה כי אם לא היא תיפגע.

1. בזכות הטיעון, במקרים לי אופי חקיקתי של התקנת תקנות/קביעת הנחיות כלליות וכו', אין צורך לתת את זכות הטיעון כי מדובר בנורמה כללית ולא ניתן להזמין את כל האנשים שעלולים להיפגע מהחוק/תקנה/החלטה. (אולם כן נוהגים לקיים ועדות על מנת לשמור על עקרון זה).

2. בזכות הטיעון אם קיומה יפגע באפקטיביות של החלטה כי למשל יש צורך דחוף לקיים החלטה (למשל מענייני ביטחון) ואין זמן לכנס ועדה/דיון של זכות טיעון. כמו למשל במקרה דרעי שטענו לעקרון הצורך ולכן לא נתנו לו את הטיעון כי היו חייבים להחליט מבלי זמן לנתינתה (למרות שלפי דעת המיעוט בכל מקרה לא היה חובה לתת את זכות הטיעון כי עו"ד של דרעי אמר שהיא לא הייתה עוזרת כי לא היה לו מה להגיד, ולכן אם חוסר קיומה לא פוגע אין חובה לקיימה).

3. במקרה של ניגוד עיניים, אם יש רשות אחת מוסמכת לדבר מסויים אז בגלל עקרון הצורך זה ניתן למרות ניגוד העיניים. למשל ביהמ"ש העליון בעל הסמכות היחידה לשפוט שופטיו, לכן יש פה ניגוד עיניים אך הוא עדיף מאשר שלא תהיה בכלל רשות שתשפוט בעיניים אלו.

4. החובה לשקול מכלול השיקולים הרלוונטיים, במקרי צורך של מס' חלופות החלטה מצומצם/בינארי, אין חובה לתת משקל אובייקטיבי בחלופת ההחלטה שנבחרה לכל השיקולים הרלוונטיים כי זה לא אפשרי. (למשל החלטה לפטר שר או לא, אם מפטרים לא נותנים משקל לשיקול האינטרס הציבורי וההפך ולכן אין חובה שההחלטה המתקבלת תכלול את כל השיקולים הרלוונטיים).

5. במקרים של שוויון מנהלי/עקביות, יש קושי ליישום במס' מצומצם של חלופות החלטה/בינארי (למשל החלטה מה ציון העובר), ולכן במקרים כאלה יחול העיקרון והחלטות כאלו יתקבלו. בנוסף במקרים של חלוקה שרירותית, קשה ליישם את השוויון המנהלי, אך כמו בפס"ד מגידו, עדיף לתת לפי הצורך מאשר לא לתת (הטבה) בכלל.

6. ישנם מקרים שאין חובת פרסום (ברשומות או בכללי) בגלל הצורך, למשל בהיבטי ביטחון לא נרצה לפרסם נהלים של חקירות שב"כ ולכן במקרים כאלו לא תחול חובת הפרסום ו... (תקנה) תהיה מחייבת בכל זאת.

- בנוסף, יש מקרים שבגלל עקרון הצורך, רשות לא תהיה חייבת להיקשר במרכז. אם למשל מדובר בספק יחיד כמו נבו, או שמדובר בהיקשרות שחייבת לקרות מהר מבלי זמן להליך המכרז.

תשובה עבור שאלה מס' 5 (15 נק):

המשפט המנהלי רובו יציר הפסיקה ולא בחקיקה, לכן רבים מהכללים הם מהמשפט המקובל ומהפסיקה של ביהמ"ש.

לכן למשל במקרים של הסדר חלקי בנוגע לכללי הצדק הטבעי, כללי המשפט המקובל - וכללי הצדק הטבעי עדיין יחולו ויחייבו.

לגבי סמכויותיו של בג"ץ, יש לו מכוח הסמכות השיורית, סמכות לדון במקרים שאין בתי משפט המוסמכים לדון בהם. בנוסף, במקרים של משפט מנהלי/חוקתי, מול המדינה ורשויות המדינה ורשויות ציבוריות זה בסמכותו של בג"ץ לדון במקרים אלו. אולם, במקרים שיש אינטרס ציבורי חזק ודחיפות למשל בעניינים הנוגעים לדברים מדיניים גם ולכלל הציבור, בג"ץ יכול לדון בעתירה. בנוסף, בג"ץ יכולים לבחור לדון בעתירה שכביכול לא מתאימה לדון שם, אך אם מעיניהם נראה שהדבר צודק בגלל הנסיבות יעשו זאת למען הצדק.

בנוסף יכול לדון במקרים הנוגעים לפגם בשיקו"ד של הרשות- שיקולים זרים, אי התחשבות במכלול השיקולים הרלוונטים, סבירות (פסילנ במקרים של אי סבירות קיצונית לפי שיקו"ד של ביהמ"ש) מידתיות ושוויון מנהלי/עקביות.

בנוגע לכללי הצדק הטבעי, ישנם מקרים שלא יחולו כמו במקרים שמדובר בחוק חוקתי (העובר את פס' ההגבלה), ומקרי צורך. אך ביהמ"ש עושה איזון, מתי ואיך יש להפעיל את כללי הצדק הטבעי ובאיזה היקף במידה שיש התנגשות עם צורך ואינטרסים ציבוריים.

לביהמ"ש סמכות להפעיל את שיקו"ד ובמקרים שיש עניין של אינטרס ציבורי או פגיעה באנשים שהסתמכו/צדדים שלישיים הוא מאזן, או חוסר הגינות.

למשל במקרים של הבטחה מנהלית של רשות, וחזרה של רשות מנהלית, ישנם מקרים שיש אינטרס כלכלי וציבורי, ויש לתת לרשות להשתחרר. **הלכת ההשתחררות** חלה במקרים של: 1. שינוי מדיניות 2. שינוי נסיבות/עובדות 3. משך החוזה- ככל שארוך יותר, ניטה לאפשר להתשחרר. 4. אי-חוקיות - אם נקשר בדרך לא חוקית (לא במכרז ולא בשוויוניות) או בתוכנו אינו חוקי. 5. לא משתלם כלכלית מאוד לרשות לקיים את החוזה/הבטחה.

במקרים כאלו, ראינו שיש לביהמ"ש אפשרות לתת לצד הנפגע פיצויים למען הצדק, מעין אומדן כללי שלא מגיע ועולה על אומדן פיצויי הסתמכות. (למרות שבמקרים בהם הלכת ההשתחררות תקפה, אזי היא מותרת ואין הפרה לא חוקית של הרשות לחוזה, איך בג"ץ יכול לתת בכל מקרה פיצוי כללי מטעם הצדק-לשמור על הצד שהסתמך).

לכן גם בנסיבות דומות, שיש עניין של השתק הבטחה, (ניתנה בחוסר סמכות/מצג שקר, הסתמכות סובייקטיבית בתו"ל וההסתמכות אובייקטיבית ושינוי מצב לרעה) ביהמ"ש יכול להחליט לא להחיל את ההשתק על הרשות גם מטעמי מנהל תקין, ושלא יהיה עקיפה של שלטון החוק וכו' (ולבחור במקום להחיל את עילת התו"ל).

בבג"ץ ההליך אמור להיות מהיר יותר ולכן אין עדים ודיני ראיות ולכן אין הם מתעסקים בחישוב פיצויים מדויקים, אלא באומדן כללי.

הלך הסעד אחר הזכות- במקרה שיש פגיעה בזכות או אינטרס, ניתן לתת אומדן כללי משוערך לזכות שנפגעה. למשל במקרה שלא נבחר משהו במכרז והוא טוען שהיה אמור להיבחר אך הוא לא יכול להעריך את זה, לא ניתן לתת פיצויי קיום אך כן ניתן לתת אומדן כללי (אם ביהמ"ש מעוניין לתת, אינו מחוייב) על ההוצאות שהוציא כהסתמכות על השתתפות במכרז וכו'.

בנוסף, לבג"ץ יש סמכות בחו"י השפיטה, האומר שרשאים לתת סעד וכתוב "... מעשה", מעשה כלומר גם לתת סעד של פיצויים של אומדן כללי הנראה בעיניהם. כל עוד לא מדובר בהליך פלילי זה תופס לפי הס' הנל.

דוגמא כללים המופיעים בחו"י היסוד הממשלה: אצילת סמכות בידי הממשלה לשרים, ובידי השרים היכולת להאציל סמכותם גם לרשות ציבורית (למעט סמכויות חקיקה, אלא אם התקבל אישור מהכנסת ובחוק). הממשלה יכולה להאציל את מסכמותה השיורית לשרים אך לא מסמכותה מכוח חוק היסוד.

כללים נוספים המופיעים: בסמכות בג"ץ להעביר לבתי משפט אזרחיים מקרים שבעיניהם אין צורך מיוחד שדווקא הם ידונו בהם (אם רוצים להעביר לביהמ"ש מנהלי וזו סמכות לא בתוספות צריך אישור של שר המשפטים, נשיא ביהמ"ש העליון וועדת חוק ומשפט של הכנסת).

בנוסף, לגבי בטלות יחסית, בג"ץ יכול להפעיל אותה לפי שיקו"ד למען הצדק, למשל במקרים בהם יש צד ג' שהתסמך על החלטה אך יש בה פגם ולכן ראוי לבטלה.

תשובה עבור שאלה מס' 6 (10 נק'):

תקנות בנות פועל תחיקתי - יש לפרסמן ברשומות (אופי תקנות אלו- מכוח חוק או רשות ישראלית, כלליות, נורמטיביות-משנות את מצבת הזכויות המשפטיות).

הנחיות מנהליות- יש חובת פרסום אך לא ברשומות. מקובל בד"כ לפרסמן באתר האינטרנט של הרשות, או במקום שרלוונטי וניתן לראותו.

בנוסף, הפרסום הוא בשפה הרלוונטית.

נורמות אינדיוודואליות - אופי הפרסום הוא בצורה שיגיע למי שהדבר נוגע אליו ועלול לפגוע בו. כלומר, שמי שהדבר רלוונטי אליו, תהיה לו נגישות להוראות. אם למשל מדובר באופי שיפוטי אז הפרסום הוא בצורה שמגיע לצדדים הנוגעים למשפט, אין חובת פרסום כללית. אם מדובר בהליך ביצועי, אם הוא כללי יש לפרסמו במקום שבו אנשים יוכלו לראות, אך אם מדובר בנרמה אינדיבואלית הנוגעת למקרה ספציפי יש לשלוח לו/לוודא שהפרסום הוא לעיניו.

תשובה עבור שאלה מס' 7 (1 נק' - שאלת בונוס)

מהו הקשר בין הנחיות מינהליות לבין שוויון מינהלי?

מהם סוגי הפיצויים הניתנים במסגרת המשפט המינהלי?

באילו מקרים הפרת כללי המשפט המינהלי היא גם הפרה של כללי המשפט החוקתי?

מהו עקרון הצורך, ובאילו מקרים הוא חל במשפט המינהלי?

מהם כללי המשפט המינהלי אשר מקורם הוא בהגדרת סמכותו של בג"ץ כבית משפט המוסמך לדון בעניינים אשר הוא רואה צורך לתת בהם סעד למען הצדק?

באיזה אופן יש לפרסם כל אחד מסוגי הנורמות האלה: (א) תקנות בנות פועל תחיקתי; (ב) הנחיות מינהליות; (ג) נורמות אינדיווידואליות (הוראות מינהל).